

Biuro Rzecznika
Małych i Średnich Przedsiębiorców

WPL.39.2020.DL

Warszawa, 21 stycznia 2020 r.

Pan

prowadzący działalność

Szanowny Panie

w odpowiedzi na wiadomość e-mail z 1 stycznia 2020 r., zwracam się z uprzejmą prośbą o przyjęcie następujących wyjaśnień:

Problem ochrony praw osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika sądowego został zauważony przez ówczesne Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii¹ w październiku 2018 r.

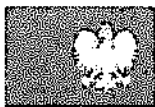
Wówczas MPiT zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika Praw Obywatelskich² w sprawie zapewnienia ochrony przedsiębiorców będących osobami fizycznymi przez wyłączenie spod egzekucji środków niezbędnych do utrzymania dłużnika i jego rodziny, na wzór rozwiązań, z jakich mogą korzystać inni dłużnicy.

Wskutek powyższego w rządowym projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych (UD 494)³ zaproponowano następujące zmiany:

¹ Dalej jako: „MPiT”.

² <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/resort-przedsiębiorczosci-przyznaje-racje-rpo-co-do-ograniczen-w-egzekucji-komorniczej>, dostęp: 17.01.2020 r.

³ Dalej jako: „projekt ustawy deregulacyjnej”.

- 1) wprowadzenie do Kodeksu postępowania cywilnego przedmiotowego ograniczenia egzekucji w zakresie posiadanych przez przedsiębiorców pieniędzy niezbędnych do utrzymania siebie i rodziny przez dwa tygodnie, oraz
- 2) rozszerzenie przepisów o kwocie wolnej od zajęcia na wszystkie rodzaje rachunków, które mogą należeć zgodnie z Prawem bankowym do osób fizycznych, prowadzących działalność gospodarczą (rachunki rozliczeniowe oraz lokaty terminowe, które mogą należeć wyłącznie do przedsiębiorców oraz rachunki oszczędnościowe, rozliczeniowo-oszczędnościowe terminowych lokat oszczędnościowych)⁴.

Podczas uzgodnień międzyresortowych oraz opiniowania i konsultacji publicznych projektu ustawy deregulacyjnej wpłynęło wiele krytycznych stanowisk w zakresie zmian w Prawie bankowym.

Rządowe Centrum Legislacji wskazało, że „(...) projektowana zmiana wydaje się nie uwzględniać możliwości prowadzenia dla danej osoby wykonującej działalność gospodarczą równocześnie np. <prywatnego> rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego. W takim przypadku kwota wolna od zajęcia (75% minimalnego wynagrodzenia) miałyby zastosowanie <podwójne> (odrębne od rachunków <prywatnych> i <służbowych>). W takich przypadkach wprowadzone rozwiązanie nie usuwałoby sygnalizowanej dysproporcji, ale zmieniało ją <na korzyść> przedsiębiorców”⁵. Natomiast Związek Banków Polskich podkreślał, że „(...) w świetle projektowanych przepisów nie jest jasne, czy osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, która posiada jednocześnie jeden z rachunków wymienionych w art. 54 ust. 1. Prawa bankowego oraz rachunek w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, o którym mowa w art. 54 ust. 2 Prawa bankowego, korzysta z jednego czy też z dwóch zwolnień od zajęcia. (...) W tym aspekcie dodać bowiem należy, że w praktyce każda osoba fizyczna będąca

⁴ W uzasadnieniu do projektu podano: *Egzekucja należności z rachunku bankowego należącego do osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą jest ograniczona. Nie jest możliwe zajęcie środków do wysokości 75 proc. Minimalnego wynagrodzenia za pracę. Ma to na celu zagwarantowanie tej osobie minimum środków na życie (obecny art. 54 ust. 1. Ustawy – Prawo bankowe. Jeśli przedsiębiorca będący osobą fizyczną korzysta z rachunku bankowego, który jest rachunkiem rozliczeniowym lub rachunkiem lokat terminowych, egzekucja nie jest ograniczona. Wszystkie środki na tych rachunkach – zgodnie z Prawem bankowym – podlegają zajęciu. Przedsiębiorca jest pozbawiony wszelkich środków znajdujących się na tych rachunkach. Dochodów przedsiębiorców nie można utożsamiać z płacą im należną, gdy płaca jest ściśle związana ze stosunkiem pracy. Dochody te nie korzystają zatem z ograniczeń egzekucji, o których mowa w Kodeksie postępowania cywilnego. Zob. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12321366/12577121/12577122/dokument385904.pdf>, dostęp: 17.01.2020 r.*

⁵ <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12321366/12577121/12577124/dokument391133.pdf>, dostęp: 17.01.2020 r.

przedsiębiorcą jest jednocześnie posiadaczem rachunków (oszczędnościowego lub oszczędnościowo-rozliczeniowego) oraz rozliczeniowego, korzysta już zatem z jednego zwolnienia środków spod egzekucji, zatem objęcie przedmiotowym zwolnieniem również środków znajdujących się na rachunku rozliczeniowym nie znajduje żadnego uzasadnienia⁶.

Mając na uwadze m.in. powyższe stanowiska, MPiT odstąpił od zmian w Prawie bankowym w zakresie rozszerzenia przepisów o kwocie wolnej od zajęcia na wszystkie rodzaje rachunków, ale podtrzymał kwestię zmian w Kodeksie postępowania cywilnego poprzez wprowadzenie przedmiotowego ograniczenia egzekucji w zakresie posiadanych przez przedsiębiorców pieniędzy niezbędnych do utrzymania siebie i rodziny przez dwa tygodnie.

Po przyjęciu projektu ustawy deregulacyjnej przez Radę Ministrów, został on skierowany do Sejmu, który 31 lipca 2019 r. uchwalił rzeczoną ustawę⁷.

Zgodnie z art. 2 pkt 17 tejże art. 829 pkt 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego⁸ od 1 stycznia 2020 r. otrzymał brzmienie, w myśl którego m.in. nie podlegają egzekucji u dłużnika, będącego osobą fizyczną wykonującą działalność gospodarczą – pieniądze niezbędne dla niego i jego rodziny na utrzymanie przez dwa tygodnie.

W kwestii zaś rachunków rozliczeniowych dla osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, rozliczających się dotychczas wyłącznie z rachunków osobistych, uprzejmie informuję, że Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców skierował w tej sprawie wystąpienie do Prezesa Związku Banków Polskich w odniesieniu do obowiązkowego mechanizmu podzielonej płatności (split payment).

W załączeniu przekazuję rzeczoną korespondencję do zapoznania.

Z pozdrowieniami

[Signature]
[Stamp]
[Signature]

⁶ <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12321366/12577127/12577130/dokument391100.pdf>, dostęp: 17.01.2020 r.

⁷ Dz.U. z 2019 r. poz. 1495.

⁸ T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1460.

Biuro Rzecznika
Małych i Średnich Przedsiębiorców

R-40P - 645/2019/WPL

Warszawa, dnia 8 listopada 2019 r.

Pan
Krzysztof Pietraszkiewicz
Prezes Związku Banków Polskich
ul. Kruczkowskiego 8
00-380 Warszawa

Szanowny Panie Prezisie

Dnia 1 listopada 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw¹ wprowadzająca obowiązkowy mechanizm podzielonej płatności, tzw. split payment.

Zgodnie z jej art. 1 pkt 23 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług² wprowadzono art. 108e. w myśl którego podatnicy dokonujący dostawy towarów lub świadczący usługi, o których mowa w załączniku nr 15 do ustawy o VAT, oraz podatnicy nabywający te towary lub usługi są obowiązani posiadać rachunek rozliczeniowy, o którym mowa w art. 49 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe³, lub imienny rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej otwarty w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, prowadzone w walucie polskiej.

Z uwagi na powyższe, przedsiębiorcy, na których nałożono ustawowy obowiązek stosowania split payment, winni posiadać w banku rachunek firmowy. W szczególności stanowi to uciążliwość osobom fizycznym prowadzącym jednoosobową działalność gospodarczą, które dotychczas rozliczały się z rachunków osobistych.

¹ Dz.U. z 2019 poz. 1751.

² T.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2174, dalej: „ustawa o VAT”.

³ T.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2187.

Biurow Rzecznika
Małych i Średnich Przedsiębiorców

Przedstawiciele Ministerstwa Finansów w ostatnich publikacjach prasowych zapewniają jednak, że wspomniany powyżej obowiązek wynikający z przepisu art. 108e (...) dotyczy nabywców tzw. towarów lub usług wrażliwych z załącznika nr 15 do ustawy o VAT. Wystąpi, gdy kwota brutto z faktury przekroczy 15 tys. zł. Aby móc wypełnić ten obowiązek, trzeba mieć firmowy rachunek rozliczeniowy, bo tylko do takiego otwiera się rachunki VAT. Posiadacz ROR nie zapłaci w split payment. Będzie bez konsekwencji dla osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, która nie ma rachunku rozliczeniowego, jeśli ma pewność, że nie dokona zakupów towarów lub usług wrażliwych powyżej 15 tys. zł. Jeśli chce ich dokonać, musi mieć firmowe konto w momencie płatności⁴.

Z uwagi na literalne brzmienie tego przepisu, istnieje poważne zagrożenie, że może on dotyczyć wszystkich przedsiębiorców dokonujących transakcji towarów wymienionych w załączniku nr 15 ustawy o VAT, bez względu na limit 15-tys. zł na fakturze.

Zaniepokojeni tym faktem, liczni mikroprzedsiębiorcy i mali przedsiębiorcy, kierują do Biura Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców wystąpienia, wskazując, że banki oferują im płatne rachunki firmowe na potrzeby dokonywania płatności w systemie podzielonej płatności split payment.

Mając na uwadze, że jest to dodatkowe obciążenie finansowe, w szczególności po stronie najmniejszych przedsiębiorców, zwracam się z uprzejmą prośbą o informację, czy banki posiadają w swoich ofertach bezpłatne rachunki firmowe służące rozliczaniu w trybie mechanizmu podzielonej płatności.

Z przyszanien
RADA RZECZNIKA
Wydział Finansowo-Lecznikowy
Yanki Janki
Dzielnica Warszawa Włochy

⁴ <https://www.rp.pl/VAT/309259920-Czy-split-payment-obowiazkowy-bedzie-dla-malych-firm.html>. dostęp: 08.11.2019 r.

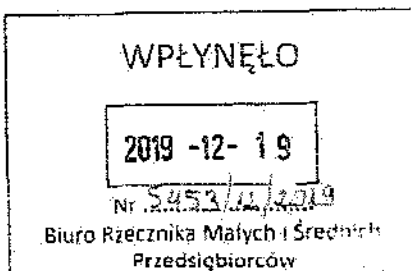

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

WFL
19.12.2019
N. destruk

W.0394265

Warszawa, dnia 17 grudnia 2019 r.

Pan
dr Marek Woch
Radca Rzecznika
Wydział Prawno-Legislacyjny
Biuro Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców

Szanowny Panie Doktorze,

w nawiązaniu do pisma Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców (dalej: „Rzecznik”) z dnia 8 listopada 2019 r. (RMSP – 645/2019/WPI), które zawiera prośbę Rzecznika o wskazanie informacji w przedmiocie odpłatności za prowadzenie rachunków firmowych służących rozliczaniu w trybie mechanizmu podzielonej płatności, uprzejmie informuję, co następuje.

Na wstępie wskazania wymaga, iż w polskim systemie prawnym nie ma określonego wprost obowiązku posiadania przez przedsiębiorcę rachunku płatniczego, jest jednak obowiązek przeprowadzenia rozliczeń za pośrednictwem rachunku bankowego w określonych sytuacjach wskazanych w przepisach. Co więcej, zgodnie z regulaminami prowadzenia rachunków bankowych w zasadzie wszystkich banków, **zakazane jest wykorzystywanie rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych do rozliczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej** pod rygorem wypowiedzenia takiej umowy rachunku. Ponadto, korzystanie z rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą jest nadużyciem prawa, ponieważ łączy się z przyznaniem osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą dodatkowych przywilejów zastrzeżonych przez prawo wyłącznie dla konsumentów, przykładowo w zakresie kwot wolnych od zajęcia na podstawie sądowego lub administracyjnego tytułu wykonawczego, w każdym miesiącu kalendarzowym, w którym obowiązuje zajęcie, do wysokości 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

Obowiązek korzystania przez przedsiębiorcę z rachunku płatniczego został zawarty w art. 19 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (dalej: „Prawo przedsiębiorców”), którego treść stanowi, iż:

„Dokonywanie lub przyjmowanie płatności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą następuje za pośrednictwem rachunku płatniczego przedsiębiorcy, w każdym przypadku gdy:

- 1) stroną transakcji, z której wynika płatność, jest inny przedsiębiorca oraz*
- 2) jednorazowa wartość transakcji, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza 15 000 zł lub równowartość tej kwoty, przy czym transakcje w walutach obcych przelicza się na złote według średniego kursu walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień dokonania transakcji.”*

W związku z powyższym, jeżeli wskazane warunki zostaną spełnione, każdy przedsiębiorca (zgodnie z art. 4 Prawa przedsiębiorców, przedsiębiorcą jest każda osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą, a także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej) jest zobligowany do dokonywania rozliczeń z takich transakcji za pośrednictwem rachunku płatniczego.

Niedopełnienie tego obowiązku może wywołać skutki np. w zakresie prawa podatkowego. Od 1 stycznia 2020 r. zaczną obowiązywać nowe przepisy (art. 22p ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz art. 15d ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych), w zakresie wyłączenia możliwości zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów, kosztu w tej części, w jakiej płatność dotycząca transakcji określonej w art. 19 Prawa przedsiębiorców:

- 1) została dokonana bez pośrednictwa rachunku płatniczego lub
- 2) została dokonana przelewem na rachunek inny niż zawarty na dzień zlecenia przelewu w wykazie podmiotów, o którym mowa w art. 96b ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług – w przypadku dostawy towarów lub świadczenia usług, potwierdzonych fakturą, dokonanych przez dostawcę towarów lub usługodawcę zarejestrowanego na potrzeby podatku od towarów i usług jako podatnik VAT czynny, lub
- 3) pomimo zawarcia na fakturze wyrazów „mechanizm podzielonej płatności” zgodnie z art. 106e ust. 1 pkt 18a ustawy o podatku od towarów i usług, została dokonana z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności określonego w art. 108a ust. 1a tej ustawy.

Jednocześnie w ust. 2 tego przepisu (który również wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.) wskazano, iż w przypadku zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów kosztu w tej części, w jakiej płatność dotycząca transakcji określonej w art. 19 Prawa przedsiębiorców została dokonana z naruszeniem powyżej wskazanych zasad w punktach od 1) do 3), podatnicy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą w tej części:

- 1) zmniejszają koszty uzyskania przychodów albo
- 2) w przypadku braku możliwości zmniejszenia kosztów uzyskania przychodów – zwiększają przychody – w miesiącu, w którym odpowiednio została dokonana płatność bez pośrednictwa rachunku płatniczego, został zlecony przelew albo płatność została dokonana z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności.

Dodatkowo, od 1 stycznia 2020 r. podatnicy będą mieli obowiązek zapłaty za transakcje o wartości powyżej 15.000 zł na rachunek zamieszczony w Wykazie podatników VAT, o którym mowa w art. 96b ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług (dalej: „Wykaz”), jeżeli dostawca towarów lub usługodawca będzie podatnikiem VAT czynnym. W Wykazie zamieszczane są bankowe rachunki rozliczeniowe oraz imienne rachunki w SKOK otwarte w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą (wskazane w zgłoszeniu identyfikacyjnym lub aktualizacyjnym i potwierdzone przy wykorzystaniu STIR). Wpłata z tytułu faktury na rachunek płatniczy spoza Wykazu, od 1 stycznia 2020 r. będzie wiązała się z sankcjami podatkowymi (niezaliczeniem wydatku do kosztów uzyskania przychodów w wysokości przekraczającej 15.000 zł oraz odpowiedzialnością solidarną wraz z dostawcą towarów lub usługodawcą za jego zaległości podatkowe do wysokości kwoty podatku VAT związanego z daną dostawą towarów lub świadczeniem usług). Jeżeli płatność, powyżej 15.000 zł, zostanie dokonana na inny rachunek niż wskazany w Wykazie, wówczas:

- 1) podatnik nie będzie miał możliwości zaliczenia do kosztów uzyskania przychodu kwoty, w tej części w jakiej płatność przekracza kwotę 15.000 zł;
- 2) podatnik będzie ponosił ryzyko odpowiedzialności solidarnej wraz ze swoim kontrahentem za zaległości podatkowe z tytułu VAT należnego od tej transakcji.

Ponadto, wskazać należy, iż zgodnie z art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 . o podatku od towarów i usług (dalej: „ustawa o VAT”) zwrot nadpłaty w podatku od towarów i usług możliwy jest jedynie na rachunek płatniczy podatnika w banku mającym siedzibę na terytorium kraju.

Co więcej, na mocy ustawy z dnia 9 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (dalej: „ustawa MPP”), wprowadzono do polskiego porządku prawnego od dnia 1 listopada 2019 r. obowiązkowy mechanizm podzielonej płatności, który jest obligatoryjny w przypadku dokonywania płatności za fakturę:

- 1) dotyczącą płatności za towary wymienione w załączniku nr 15 do ustawy o VAT (m.in. stal, roboty budowlane, telefony komórkowe, komputery, biżuteria) oraz
- 2) kwota należności brutto przekracza 15.000 zł,
- 3) a płatność dokonywana jest na rzecz podatnika zarejestrowanego do VAT w Polsce.

Natomiast, na sprzedawcy wystawiającym wskazaną powyżej fakturę spoczywa obowiązek przyjęcia płatności we wskazany powyżej sposób. W taki sam sposób przedsiębiorcy będą również mieli obowiązek dokonywania oraz przyjmowania płatności za zaliczkę. Co ważne płatność w systemie split payment możliwa jest wyłącznie za pośrednictwem rachunku płatniczego założonego w banku z siedzibą na terytorium Polski. Obowiązek założenia takiego rachunku dla przedsiębiorców posiadających siedzibę poza terytorium Polski przewiduje art. 108e ustawy o VAT zgodnie z którym podatnicy, którzy:

- 1) dokonują dostawy towarów lub świadczą usługi, wymienione w załączniku nr 15 do ustawy o VAT oraz
- 2) podatnicy nabywający te towary lub usługi.

Praktyczne konsekwencje takiej regulacji są takie, że od dnia 1 listopada 2019 r. wszyscy przedsiębiorcy, którzy świadczą lub nabywają usługi lub sprzedają lub kupują towary objęte do tej pory odwrotnym obciążeniem w systemie krajowym (takie jak np. usługi budowlane, obrót stalą czy elektroniką) bez względu na miejsce siedziby powinni otworzyć dla celów prowadzonej w Polsce działalności gospodarczej rachunek płatniczy w polskim banku i dokonywać i odbierać płatność w systemie split payment.

Dodatkowo wskazania wymaga, że ustawa MPP jest regulacją wyjątkową, która **nakłada na banki oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo – kredytowe obowiązek świadczenia nieodpłatnej usługi otwarcia i prowadzenia rachunków VAT**. Natomiast rachunek rozliczeniowy, z którym powiązany jest rachunek VAT podlega normalnej odpłatności za prowadzenie zgodnie z art. 110 ustawy - Prawo Bankowe zgodnie, z którym „bank (jako instytucja prawa prywatnego) może pobierać przewidziane w umowie prowizje i opłaty z tytułu wykonywanych czynności bankowych oraz opłaty za wykonywanie innych czynności (...), co znajduje odzwierciedlenie w odpowiedniej Taryfie (Tabeli) Opłat i Prowizji danego banku. Z powodu konieczności wdrożenia przepisów ustawy MPP, banki, już do tej pory, poniosły ogromne, dodatkowe koszty związane z otwarciem olbrzymiej liczby rachunków VAT, obsługą wniosków posiadaczy rachunków rozliczeniowych dotyczących prowadzenia rachunków VAT, niezbędnej komunikacji z klientami (zwiększona liczba informacji o saldzie czy też obowiązkowa informacja o saldzie na koniec roku, informacje dla audytorów), wzrostu opłat licencyjnych za systemy core’owe oraz konieczności zwiększenia nakładów na wydajność systemów. Biorąc pod uwagę wszelkie powyższe argumenty, oczekiwanie dotyczące nieodpłatności w zakresie prowadzenia rachunków rozliczeniowych wobec prowadzonych nieodpłatnie rachunków VAT nie znajduje uzasadnionych podstaw. Nie

wyklucza to natomiast indywidualnych decyzji promocyjnych poszczególnych banków (ofert), dotyczących możliwości nieodpłatnego prowadzenia rachunku rozliczeniowego (niekiedy przez określony czas) lub pakietu nieodpłatnych przelewów dokonywanych z takich rachunków

Biorąc pod uwagę wszystkie wskazane powyżej argumenty prawne, a w szczególności regulacje ustaw podatkowych należy stwierdzić, iż w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę, w jakiegokolwiek formie prawnej, założenie rachunku płatniczego w banku siedzibą na terytorium Polski jest niezbędne, natomiast prowadzenie rachunku płatniczego dla przedsiębiorcy (rachunku rozliczeniowego) jest ze swej istoty czynnością odpłatną chociaż nieodpłatne jest prowadzenie rachunków VAT powiązanych z tymi rachunkami rozliczeniowymi.

*Sygnatury: [nieczytelne]
[nieczytelne]
[nieczytelne]*